मुंबई विद्यापीठ

आजीवन अध्ययन आणि विस्तार विभाग

विद्यापीठ विदयार्थी भवन, बी रोड, चर्चगेट, मुंबई ४०० ०२०

दुरध्वनी - २२०४ ३४७८, २२८१ ३०२० , website: www.mudlle.ac.in

मराठी भाषांतर

परिपत्रक क १ **For English Version Please Log on to www.mudlle.ac.in**

प्रति,
प्राचार्य,
कला, वाणिज्य व शास्त्र महाविदयालये,
शिक्षणशास्त्र महाविदयालये व संस्था,
मुंबई

विषय ः ***१० अतिरिक्त गुणांसाठीचे विस्तार कार्य व विस्तार कार्य शिक्षक व विदयार्थ्यांसाठी प्रथम सत्र प्रशिक्षण कार्यक्रम***

माननीय प्राचार्य,

सन २०१४ - २०१५ या नवीन शैक्षणिक वर्षाच्या हार्दिक शुभेच्छा !

मुंबई विद्यापीठाच्या कलम २२९ -अ अंतर्गत १२० तासांचे शैक्षणिक कार्य पूर्ण करणा-या विदयार्थ्यांना १० अतिरिक्त गुण मिळवून देणारा **विस्तार कार्य** हा उपक्रम मुंबई विद्यापीठाच्या (DLLE) **आजीवन अध्ययन आणि विस्तार विभागामार्फत** चालविण्यात येत आहे. सन २०१३ - २०१४ या शैक्षणिक वर्षात १९८ पदवी व शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील एकूण १७६१३ विद्यार्थ्यांनी या उपक्रमामध्ये सहभाग घेतला. *तथापि हे उपक्रम एन.सी.सी. व एन.एस.एस.पेक्षा पूर्णतः वेगळे आहेत. म्हणून जे विद्यार्थी व शिक्षक एन.सी. सी., एन.एस.एस.किंवा तत्सम उपक्रमांमध्ये यावर्षी सामील झालेले आहेत त्यांना या उपक्रमामध्ये सहभाग घेता येणार नाही.*

या उपक्रमांबाबतची सविस्तर माहिती पुढीलप्रमाणे ः-
या विभागामार्फत ६ विविध प्रकारचे प्रकल्प विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आले आहेत.

१) विस्तार कार्य प्रकल्प ः-

i) व्यवसायभिमुख उपक्रम ः-

विद्यार्थ्यांना व्यवसाय मार्गदर्शन घेण्यासाठी तसेच त्यांना तंत्रविज्ञान कौशल्य आत्मसात करता यावे म्हणून पुढील उपक्रम राबविण्यात येतात.

१) अन्नपूर्णा योजना प्रकल्प (APY) – i.e. Entrepreneurship Skills Development Education (ESDE)
२) करिअर प्रकल्प (CP) i.e. Career Skills Development Education (CSDE)
३) औदयोगिक मार्गदर्शन प्रकल्प (IOP) i.e. Industry Orientation Skills Development Education (IOSDE)

ii) समाजाभिमुख प्रकल्प ः-

४) राष्ट्रीय मुक्त विदयालय (NIOS) i.e. Learning Skills Development Education (LSDE)
५) लोकसंख्या शिक्षण प्रकल्प (PEC) i.e. Population Education Programme (PEP)
६) स्त्रियांच्या दर्जाचे सर्वेक्षण (SWS) i.e. Women Empowerment Education Programme (WEEP)

वरील उपक्रमांपैकी विद्यार्थ्यास कोणत्याही केवळ एका उपक्रमात पारंपारिक (जुन्या) पध्दतीने अथवा नविन (Online) पध्दतीने सहभाग घेता येईल.

२) विस्तार कार्य विद्यार्थी ः-

औदयोगिक मार्गदर्शन प्रकल्पासाठी २४० तासांचे व इतर प्रकल्पांतर्गत प्रत्येकी १२० तासांचे कार्य विद्यार्थ्यांनी पूर्ण करणे क्रमप्राप्त (अनिवार्य) आहे.तरच विदयार्थ्यांना कलम २२९ - अ अंतर्गत १० अतिरिक्त गुणांचा मोबदला दिला जातो.

३) विस्तार कार्य विद्यार्थी व्यवस्थापक ः-

महाविदयालयाने दर २४ विद्यार्थ्यांसाठी १ याप्रमाणे विद्यार्थी व्यवस्थापकाची नेमणूक करावी जो विस्तार कार्य शिक्षकास मदत करेल. विद्यार्थी व्यवस्थापकाचे कार्य महत्वपूर्ण असल्याने त्याची नेमणूक करताना विशेष काळजी घ्यावी.

विद्यार्थी व्यवस्थापकास पुढील कार्य करावे लागते.

१. महाविद्यालयीन पातळीवर तसेच समाजपातळीवर राबविलेल्या सर्व उपक्रमांमध्ये उपस्थित असणे.
२. वार्षिक महोत्सव कार्यक्रमातील उपस्थिती (उडान महोत्सव)
३. प्रकल्प अहवाल लेखन व तयारी
४.शिक्षकांना विस्तार कार्य संबंधित सर्व कार्यालयीन कामकाज करण्यास सहकार्य करणे.
५.शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली इतर विद्याार्थ्यांच्या कामकाजाचे पर्यवेक्षण करणे.

विद्यार्थी व्यवस्थापकाच्या समुहातील विद्यार्थी जेव्हा महाविद्यालयातील अथवा समाजपातळीवर जे उपकम राबवतील त्या सर्व उपक्रमांना विद्यार्थी व्यवस्थापक हजर रहाणे क्रमप्राप्त (अनिवार्य) आहे.

४) विस्तार कार्य शिक्षक ः-

एन.सी.सी. / एन.एस.एस.किंवा तत्सम उपक्रमांमध्ये सहभागी **नसलेल्या** शिक्षकांची नेमणूक महाविद्यालयाने विस्तार कार्यासाठी करावी.

विस्तार कार्य शिक्षकाचे कार्य

१. प्रथम सत्र व व्दितिय सत्र प्रशिक्षणास उपस्थित राहणे.
२. विद्यार्थी व्यवस्थापकाच्या सहकार्याने महाविद्यालयात प्रथम सत्र व द्वितीय सत्र प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणे.
३. महाविद्यालयासाठी नेमण्यात आलेल्या क्षेत्र समन्वयकाच्या भेटीचे आयोजन करणे.
४. विद्यार्थी व्यवस्थापकाच्या सहकार्याने विस्तार कार्य विद्यार्थ्यांच्या कामकाजाचे पर्यवेक्षण करणे.
५. विद्यार्थी व्यवस्थापकाच्या सहकार्याने विभागास सादर करण्यात येणारी महत्वपूर्ण कागदपत्रे तयार करणे .
६. विद्यार्थ्याचे प्रकल्प अहवाल तपासणे. तसेच
 अ. महाविद्यालयीन तसेच समाजपातळीवर राबविलेल्या सर्व उपक्रमांमध्ये उपस्थित असणे.
 ब. सामाजिक पातळीवर महिन्यातुन किमान एकदा क्षेत्र भेटी देणे.
 क. विस्तार कार्य क्षेत्र समन्वयकाच्या क्षेत्र भेटी वेळी उपस्थित राहणे.
 ड. क्षेत्र समन्वयकाच्या क्षेत्र भेटीच्या वेळी सर्व विद्यार्थी उपस्थित राहण्याची दक्षता घेणे.

५) विस्तार कार्य क्षेत्र समन्वयक ः-

विस्तारकार्य महाविद्यालयीन पातळीवर सुरळीत चालण्यासाठी तसेच विदयार्थ्यांना येर्ण्या या समस्यांचे निराकरण मार्गदर्शन करण्यासाठी महाविदयालयांसाठी क्षेत्र समन्वयकाची नेमणूक विभागामार्फत केली जाते. ***त्यांचे कार्य पुढील प्रमाणे***

१. प्रथम सत्र व व्दितिय सत्र प्रशिक्षण कार्यक्रमांसाठी महाविद्यालयांना सहकार्य करणे मार्गदर्शन करणे व पर्यवेक्षण करणे.
२. विस्तार कार्य शिक्षक, विद्यार्थी व विद्यार्थी व्यवस्थापक यांच्या सहकार्याने क्षेत्र भेटीचे आयोजन करणे.
३. विस्तार कार्य शिक्षकाच्या सहकार्याने विद्यार्थ्याचे प्रकल्प अहवाल तपासणे

६) विस्तार कार्यातील आर्थिक घटक ः-

अ. महाविद्यालयीन स्तर ः-

१. विद्यार्थ्याची सहभागी फी ः-

विद्यापीठाच्या व्यवस्थापन परिषदेकडून मान्यता मिळाल्यानुसार विस्तार कार्यात सहभाग घेणा-या विद्यार्थ्याकडून प्रत्येकी रू.२०० /- जमा करण्यात यावे. त्यापैकी प्रत्येकी रू.१००/- महाविद्यालयपातळीवर विस्तार कार्यास खर्च करण्यासाठी महाविद्यालयास ठेवण्याची अनुमती देण्यात आली आहे.ज्यामधून विस्तार कार्य शिक्षक तसेच विस्तार कार्य विद्यार्थी व्यवस्थापकाचा प्रशिक्षण कार्यक्रम क्षेत्रभेटी तसेच सभेचा प्रवासखर्च व इतर वैकल्पिक खर्च तसेच विस्तार शिक्षकाचे मानधन यासाठी केला जावा व उर्वरीत प्रत्येकी रू.१०० /- **"वित्त व लेखा अधिकारी, मुंबई विद्यापीठ"** यांच्या नावे सर्व रक्कमेचा **एकत्रित डिमांड ड्राफ** विभागात पाठवावा. विभाग तसेच महाविद्यालयीन पातळीवरील विस्तार कार्यातील सर्व उपक्रम व कार्यक्रमाचा खर्च याच शुल्कातुन होत असतो.त्यामुळे महाविद्यालयातील या उपक्रमामध्ये जास्तीत जास्त विद्यार्थी सहभाग घेतील याची दक्षता घ्यावी व दर ५० विद्यार्थ्यामागे एक शिक्षक नेमावा.

२. शिक्षकांचे मानधन ः-

१. ज्या विस्तारकार्य शिक्षकाकडे ५० विद्यार्थी आहेत अशा शिक्षकास वार्षिक रू.२००० /- व
२. ज्या विस्तारकार्य शिक्षकाकडे २५ विद्यार्थी आहेत अशा शिक्षकास वार्षिक रू.१००० /- तसेच
३. किमान १२ विद्यार्थी ज्या शिक्षकाकडे आहेत अशा शिक्षकास वार्षिक रू.५००/-

हे मानधन महाविद्यालयामार्फत विदयार्थ्यांच्या खर्चासाठी रू.१०० प्रमाणे महाविद्यालयीन पातळीवर जमा केलेल्या सहभागी फी मधून देण्यात यावे.

ब. विभागीय स्तर ः-

विभाग पातळी वर विस्तार कार्य विद्यार्थ्यांच्या कामकाजाचे पर्यवेक्षण करणे.

१. विभागामार्फत आयोजित केले जाणारे उपक्रम ः-

विभागामार्फत विभागात आयोजित केल्या जाणा-या कार्यक्रम व उपक्रमांचा खर्च विभागामार्फतच केला जातो. विस्तारकार्य शिक्षक व विद्यार्थी व्यवस्थापकांसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम विकेंद्रितपणे विभागामध्ये तसेच विविध महाविद्यालयीन केंद्रांमध्ये जुलै २०१४ मध्ये आयोजित केला जाणार आहे.त्यासंबंधित माहिती लवकरच आपणास देण्यात येईल. या पत्रासोबत विस्तारकार्यात सहभागी होण्यासाठी नोंदणी अर्ज पाठवित आहोत.सर्व विस्तार कार्य शिक्षकांनी (जुने /नवीन) हा अर्ज पूर्ण भरावा व महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांच्या सही व शिक्क्यासह १० **जुलै,२०१४ पुर्वी** विभागाकडे सूपूर्द करावा. ही विनंती.धन्यवाद !

आपला विश्वासू

डॉ.दिलीप शं. पाटील
प्राध्यापक आणि संचालक
आजीवन अध्ययन आणि विस्तार विभाग,
मुंबई विद्यापीठ

UNIVERSITY OF MUMBAI

DEPARTMENT OF LIFELONG LEARNING AND EXTENSION

Vidyapeeth Vidyarthi Bhavan, 'B' Road, Churchgate, Mumbai 400 020

Phone: (Dir.)- 22043478, (Telefax)-22813020 website: www.mudlle.ac.in

CIRCULAR NO. 1

DLLE/COLL/ 58 /of 2014

6th June, 2014

To,
The Directors,
Management & Research Colleges/Institutes
Affiliated with University of Mumbai

Sub: - Extension Work Projects for the benefit of Ten Grace Marks to the Students and the First Term Training program for the Extension Work Teachers & Student Managers.

Dear Principal,

Greetings to you on the commencement of the academic year 2014-2015.

You may be aware of Extension Work activities organized by the **Department of Lifelong Learning and Extension.** The students participating in the Extension Work under this Department are entitled to the benefit of Ten Grace Marks on the satisfactory completion of 120 hours of work under various Extension Work Projects. In the year 2013-2014, 198 Colleges (146 Under & Post graduate, 35 B.Ed. Colleges, 06 Management Colleges, 02 Pharmacy Colleges, 03 Engineering Colleges, 06 Law Colleges) had participated in this activity with the registration of 17,613 students.

It be noted that the nature and activities to be carried out including the administrative and financial aspects are very different from N.S.S. and N.C.C. **Therefore, the students or teachers who are already participating in N.S.S., N.C.C. or Cultural Activities / Competitions in this academic year 2014-15, can not register under Extension Work Project. The college will have to deploy a separate teacher for Extension Work Project to be taken up at the college level.** Here are some details about the Extension Work Projects for the academic year 2014-2015.

1. Extension Work Projects

The Department is offering Six types of Extension Work Projects out of which a student can take up any one project for entitlement of the benefit of Ten Grace Marks under the Ordinance 229-A.

i. ***Vocational Career Oriented Projects***

Through this unit, a range of Extension Work Projects are offered for enhancing the employability and IT skills of the student. The projects are given below:

S. No.	Title of project (Old Version-Offline)	Title of project (New Version - Online)
1	Annapoorna Yojna project(APY)	Entrepreneurship Skills Development Education (ESDE)
2	Career project(CP)	Career Skills Development Education (CSDE)
3	Industry Orientation Project(IOP)	Industry Orientation Skills Development Education (IOSDE)

ii. ***Community Oriented Projects***

4	NIOS	Learning Skills Development Education (LSDE)
5	Population Education Club (PEC)	Population Education Programme (PEC)
6	Survey of Women's Status(SWS)	Women Empowerment Education Programme (WEEP)

The Student can enroll for any one of the project whether in old version (Offline) or New Version (Online)

2. Extension Work Student

The Extension Work student should complete 120 hours of work **except for Industry Orientation Project where the minimum requirement is 240 hours**, for the benefit of 10 Grace Marks under Ordinance 229-A.

3. Extension Work Student Manager

One Extension Work Student Manager for every 24 students is to be deputed to assist the Extension Work Teacher in implementation of the Projects in the College. It is suggested that special care be taken in the selection of ***Student Managers*** as they play a major leadership role.

A Student Manager has to complete following requirements for the benefit of 10 Grace Marks:-

i. Attend First Term and Second Term Training Programs both at the Department and college level.
ii. Attend the Festival at the University with active participation.
iii. Writing and preparation of the Project Report.
iv. Assist the Teacher to prepare the documents to be submitted by the college to the Department
v. Supervision of the work done by the students under the guidance of the Teachers.

The Extension Work Student Manager is expected to be with his team of 24 students at all times whenever they are carrying out the work both at the college and the community levels.

4. Extension Work Teacher

The College should deploy one ***Extension Work Teacher (who will not be in N.S.S. Program Officer / N.C.C. Officer / Cultural Co-ordinator) for a Maximum 50 Students.***

This Extension Work Teacher will:-

i. Attend First Term and Second Term Training Programs conducted by the Department.
ii. Organize First Term and Second Term Training Programs at college level.
iii. Arrange the First Term and Second Term field Visits of the Extension Work Field Co- ordinator.
iv. Supervise the work done by the students with the help of Extension Work Student Manager.
v. Prepare the documents to be submitted by the College to the Department.
vi. Assess the Project Reports at the College level.

An Extension Work Teacher is also expected:-

a. To be present throughout the College and the Community level Programs.
b. To carry out Field Visits at least once in a month in the Community.
c. To be present during the Field Visits by the Extension Work Field Co- ordinator.
d. To ensure that every single student is present during the Field Visits by the Field Co- ordinator.

5. Extension Work Field Co-Ordinator

The Department will appoint the **Honorary Extension Work Field Co-ordinator** to:-

1. Assist and Supervise the Training of the Extension Work students in a Cluster of Colleges during the First and Second Terms.
2. Carry out a field visit to the college and the community along with the Extension Work Teacher, Extension Work Student Manager and Extension Work students.
3. Assess the Project Reports of the Extension Work students with Extension Work Teachers.
   The Extension Work Field Co-ordinator is expected to visit a college under him /her for the purpose of guidance, monitoring & evaluation and smooth conduct of Extension Work at College Level.

6. Financial Aspects of Extension Work Projects

A. At The College Level

i) Participation Charge for Students : A participation Charge of Rs. 200/- (Rupees two hundred only) as approved by the Management Council is to be collected from each student at the time of Registration. Out of this an amount of Rs. 100/- is to be retained by the college for the college level expenditure including traveling and incidental expenses of ***Extension Work Teacher / Student Manager*** required to attend meeting, programmes etc. at the University for Programs of the Department. The balance of Rs. 100/- of each student is to be sent to the Department along with the list of students registered for the Extension Work by a single Demand Draft of the total amount drawn in favor of ***The Finance and Accounts Officer, University of Mumbai.***

It this participation Charge alone that ensures funding for the Extension Programme at the college level and the University level. It is therefore advisable that a college registers as many students as possible for the programme, subject to a maximum of 50 students per teacher in these projects. For every additional 50 students, a college may assign additional teacher.

ii) Honorarium for Extension Work Teacher

Extension Work Teacher is entitled to honorarium according to the fulfillment of the following norms:-

a) Rs.2,000 /- per annum where a teacher has minimum of 50 Students for Extension Work Projects.
b) Rs.1,000 /- per annum where a teacher has minimum of 25 Students for Extension Work Projects.
c) Rs.500 /- per annum where a teacher has minimum of 12 Students for Extension Work Projects.

This honorarium should be paid by college to the Extension Work Teacher from the participation charges of Rs. 100/- per student which is collected & retained by college.

B. At The Department Level

The expenditure of all the Programs organized by the Department will be incurred by the Department.

7. First Term Training Program For Extension Work Teachers And Student Managers

First Term Training Program for Extension Work Teachers and Student Managers to explain the operational modalities for Extension Work Projects will be held in July 2014. The Details of the Training Programmes will be sent to you separately in due course.

Enclosed please find the Registration Form for the Extension Work Teacher/s of your college. It may be noted that all Extension Work Teachers whether old or new have to fill up the Registration Form with details and send it to the Department on or before, 10th July, 2014.

We very much look forward to hearing from you & receiving the completed Registration Forms in time.
Thanking you,
Yours faithfully,

Dr. Dilip S. Patil
Professor & Director, DLLE